

Sanna Marin Kainulainen (25.6.2015):

TIETOA MÄNTYLÄSTÄ

-Ostettu kaupungille 2005,

-Kunnostettu vuosina 2004-2011

-Historiaa:

PIHAPIIRI JA LÄHIYMPÄRISTÖ

Mäntylän tila eli entinen Rikolan talo sijaitsee Mansikkaniemen museon lähellä, aivan ruhtinas Dolgorukin muistomerkin ja Koljonvirran juhlakentän tuntumassa. Tilan vaiheista oli lähtötilanteessa käytettävissämme niukasti asiakirjatietoja. Mäntylästä ei ole merkintöjä alueen rakennuskulttuuri-inventoinneissa eikä myöskään Koljonvirran historiaa ja kehittämistä koskeneissa, 1990-luvun lopulla laadituissa selvityksissä. Iisalmen kaupungin mittausosastolta saamieni tietojen mukaan Mansikkaniemi ja sillä sijainneet Pienpappilan ja Mäntylän tilat on aikoinaan lohottu Iisalmen pappilan maista. Pappilan tila on ensimmäisen kerran mainittu maarekisterissä vuonna 1798 numerolla 18:0. Vuonna 1897 Pappilan tilasta halottiin ”Pienpappila” (eli Pikkupappila = nykyinen Mansikkaniemen museo) numerolla 18:7 sekä ”Halmemäki” eli myöhempi Mäntylä, numerolla 18:8. Vuosina 1910-1924 Pienpappilan ja Halmemäen tiloissa tehtiin uudelleenrekisteröintejä ja yhdistämissä, jotka mahdollisesti liittyvät pappilan torppien itsenäistymiseen.

Vuonna 1933 päätila Pappila muutettiin rekisterinumerolle 18:25 ja Halmemäen tila lohottiin niin, että muodostui uusi tila numerolla 20:23, joka sai nimekseen ”Mäntylä”. Lainhuudot Mäntylän tilalle ovat vuodelta 1933 Kalle, Jooseppi ja Pekka Rikolan nimellä. Myöhemmin Mäntylän tilaa on edelleen lohottu ja tilan nykyinen rekisterinumero on 20:1046. Seuraavat tiedot Mäntylän vaiheista 1800-luvulla olen saanut Koljonvirran historian tutkijalta Jouko Pennaselta: Mäntylä on mahdollisesti rakennettu samoihin aikoihin kuin Mansikkaniemen kappalaisen virkatalo. Erään lähteen mukaan rovasti Johan Lorenz Lagus, kirkkoherrana 1854-1881, olisi rakennuttanut Mansikkaniemen Pikkupappilan apulaiselleen 1850-luvulla (Mansikkaniemi oli siis myöhemmin Juhani Ahon lapsuudenkoti). Erään toisen lähteen mukaan Lagus olisi rakennuttanut Mansikkaniemelle jo 1840-luvulla talon tyttärelleen. Nämä tiedot joka tapauksessa vahvistavat sen, että Mansikkaniemelle ja Mäntylään on alettu rakentaa 1800-luvun puolivälissä. 1870-luvulla Mäntylässä näyttää olleen useita rakennuksia, kuten v. 1872 julkaistu puupiirros kertoo (kts. edellisen sivun kuvat).

Tilan aiemmin omistaneen Rikolan suvun edustajilta, Aune Pasaselta, Annikki Aallolta ja Eero Kuosmaselta, saamieni tietojen mukaan tila olisi tullut heidän suvulleen joskus 1800-luvun lopulla, jolloin heidän isovanhempansa Kalle ja Heta Kakkinen muuttivat taloon Sonkajärveltä Kokkomäen talosta. Heidän äitinsä Riitta Kakkinen syntyi Mansikkaniemellä 1896. 1930-luvulla sukunimi Kakkinen muutettiin Rikolaksi ja myös talosta alettiin käyttää Rikola-nimeä. Viimeksi ennen 1980-lukua talon omisti Pekka Rikola, jonka aikaan 1950-60-lukujen vaihteessa tehtiin mm. uusi sementtitiilinen navetta. Hänen jälkeensä tilan pellot olivat vuokralla ja pihapiiriä käytettiin kesäpaikkana. 1960-luvulle asti Ouluntie kulki Mäntylän asuinrakennuksen pohjoispuolella. Kun nykyinen tie rakennettiin, tie siirtyi Mäntylän pihan etelälaitaan ja rakennusryhmä jäi jyrkän tieleikkauksen reunalle. Tällä sivulla ollut navetta purettiin ja talli-aittarakennus siirrettiin nykyiselle paikalleen pihan länsilaitaan. Kulkuyhteys pihaan oli aiemmin luonnollisesti pohjoispuolelta. Tiemullistuksen jälkeen liittymä siirrettiin pihan eteläpuolelle ja rakennettiin uusi pihaan johtava tie. Pihassa nykyisin olevat jalassauna, grillikatos ja liiteri on rakennettu 1960-70-luvuilla. Koljonvirralle tehty ”Suomen sodan historiapolku”, jonka tarkoitus on seurata vanhan Ouluntien linjausta, on Mäntylän kohdalla ilmeisesti maanomistusolojen takia sijoitettu kulkemaan tilan rajan pohjoispuolella olevan notkelman kautta. Sen oikea sijainti

olisi tasaisella maalla, Mäntylän asuinrakennuksen pohjoispuolella, nykyisten piharakennusten paikalla. Iisalmen kaupunki osti vuonna 1981 pääosan Mäntylän tilan maista. Pihapiiri jäi edelleen Rikola suvun perillisille. Asuinrakennuksessa toimi vuosina 1985-87 Soitinmuseo, jota ylläpiti Antti Inkinen. Sen jälkeen rakennukset olivat autiona ja pihapiiri vailla käyttöä, kunnes myös asuinrakennus pihapiireineen siirtyi Iisalmen kaupungin omistukseen vuonna 2005.

Aitta

Hirsirakenteinen, vuoraamaton aitta on tyypiltään ja rakenteiltaan 1800-luvun lopulle viittaava. On mahdollista, että aitta tehtiin samoihin aikoihin, kun asuinrakennus peruskorjattiin (1890). Aitta sijaitsi aiemmin pihapiirin etelälaidassa, josta se siirrettiin nykyiselle paikalleen, kun nykyinen Ouluntie rakennettiin 1960-luvulla.